

فهرست مطالب

۱۱مقدمه
۱۵فصل اول: بایسته‌های تقنین
۱۵مبحث اول: شناخت قانون
۱۶گفتار اول: مفهوم قانون
۱۶بند اول: معنای قانون
۱۷الف- معنای لغوی قانون
۱۷ب- معنای اصطلاحی قانون
۱۸بند دوم: ویژگی‌های قانون
۱۹الف- الزامی بودن
۲۰ب- داشتن ضمانت اجرای خاص (مجازات)
۲۱ج- درون‌مرزی بودن
۲۲بند سوم: انواع قانون
۲۳۱. تقسیم‌بندی از نظر سلسله‌مراتب (طبقه‌بندی پلکانی)
۲۳۲. قوانین ماهوی و شکلی
۲۵گفتار دوم: ساختار قانون
۲۵بند اول: نام‌گذاری قانون
۲۶بند دوم: عنوان‌بندی قانون
۲۸بند سوم: تخصیص مواد به عناوین قانون
۲۹گفتار سوم: اجزاء قانون
۲۹بند اول: معنای ماده
۳۰بند دوم: معنای تبصره
۳۰مبحث دوم: بایسته‌های تقنین
۳۱گفتار اول: تبیین مفهوم بایسته‌های تقنین
۳۱بند اول: معنای لغوی بایسته‌های تقنین
۳۲بند دوم: معنای اصطلاحی بایسته‌های تقنین
۳۳بند سوم: پیدایش بایسته‌های تقنین در حقوق ایران
۳۵گفتار دوم: ویژگی‌ها و اهداف بایسته‌های تقنین
۳۵بند اول: ویژگی‌های بایسته‌های تقنین
۳۶بند دوم: اهداف بایسته‌های تقنین

۶ □ عوامل رافع مسئولیت کیفری در سنجۀ بایسته های تقنین

- بند سوم: چالش های بایسته های تقنین ۳۶
- گفتار سوم: انواع بایسته های تقنین ۳۷
- بند اول: بایسته های قانون گذاری ۳۹
۱. عدالت، روح قانون ۳۹
 ۲. قانون گذاری، کاری گروهی و نه فردی همراه با تخصّص های گوناگون ۴۰
 ۳. سودمندی ۴۱
 ۴. انسجام بیرونی (تعیین جایگاه قانون در نظام حقوقی) ۴۲
 ۵. وجود موضوع قانون ۴۳
 ۶. دخالت ندادن عواطف و احساسات ۴۴
 ۷. تغییر ندادن و حذف نکردن بدون جهت ۴۴
 ۸. قابل اجرا بودن ۴۵
 ۹. جامعیت ۴۶
 ۱۰. مغایرت نداشتن با حقوق طبیعی و فطری انسان ۴۷
 ۱۱. مغایرت نداشتن با فرهنگ عمومی ۴۷
 ۱۲. مغایرت نداشتن با واقعیّات و رسوم اجتماعی ۴۸
 ۱۳. تأمین اهداف قانون ۴۸
 ۱۴. تناسب جرم و مجازات ۴۹
- بند دوم: بایسته های قانون نگاری ۵۰
۱. صراحت و ساده نویسی ۵۱
 ۲. به کارنبردن الفاظ عامیانه و مستهجن ۵۲
 ۳. رعایت زبان علم و اصطلاحات مرسوم در آن ۵۲
 ۴. وجود فقط یک پیام در هر مادّه ۵۳
 ۵. رعایت قواعد دستوری و نوشتاری ۵۴
 ۶. تدوین اصول کلی و پرهیز از تفصیل بیهوده ۵۵
 ۷. اختصار ۵۶
 ۸. قانون نگاری، و «شرط» و «مانع» ۵۷
 ۹. ذکر نکردن فلسفه قانون ۵۷
 ۱۰. نظم ساختاری ۵۸
 ۱۱. قبح استثنای زیاد (تخصیص اکثر) ۶۳
 ۱۲. انسجام درونی ۶۴
 ۱۳. تأثیر روش تفسیر در قانون گذاری ۶۵
 ۱۴. لزوم تعریف نهادها و مصطلحات قانونی ۶۶
 ۱۵. لزوم تعریف جرم بوسیله قانون ۶۸

فهرست مطالب □ ۷

۱۶. تعریف جرم از ساده به مشدد..... ۷۱
۱۷. تعیین مجازات نقدی بر اساس نرخ تورّم..... ۷۱
۱۸. ذکر نکردن اجزای عنصر معنوی..... ۷۲
۱۹. عنصر قانونی ساده..... ۷۴
- فصل دوم: عوامل نسبی رافع مسؤلیت کیفری از منظر بایسته‌های تقنین..... ۷۵**
- مبحث اول: عنوان «موانع مسؤلیت کیفری» از منظر بایسته‌های تقنین..... ۷۶
- گفتار اول: عدم رعایت بایسته نظم ساختاری..... ۷۶
- بند اول: اتخاذ نام نامناسب برای بخش..... ۷۶
- بند دوم: عدم تقسیم بندی و طبقه‌بندی مواد مرتب به هم..... ۷۹
- گفتار دوم: عدم رعایت بایسته رعایت زبان علم و اصطلاحات مرسوم در آن..... ۸۰
- مبحث دوم: اشتباه..... ۸۱
- گفتار اول: صراحت در اشتباه..... ۸۲
- بند اول: تفاوت مفهوم جهل و اشتباه در لغت..... ۸۲
- بند دوم: تفاوت جهل و اشتباه در ماهیت..... ۸۳
- گفتار دوم: مسؤلیت تقلیل یافته نوجوانان؛ ارفاق یا تشدید..... ۸۵
- گفتار سوم: جایگاه عدالت در نپذیرفتن جهل به قانون..... ۸۶
- گفتار چهارم: «عادتاً» مفهومی پر ابهام..... ۸۸
- گفتار پنجم: چیستی عذر شرعی..... ۹۰
- مبحث سوم: مستی..... ۹۲
- گفتار اول: ماهیت مستی و شمول آن..... ۹۳
- بند اول: مستی چیست؟ ضابطه چیست؟..... ۹۴
- بند دوم: توسیع دامنه مواد مستی آور..... ۹۶
- بند سوم: عدم مانعیت مستی برای اعمال مجازات..... ۹۸
- بند چهارم: مستی اختیاری و غیراختیاری..... ۹۹
- گفتار دوم: ابهامات مقررات مستی..... ۱۰۲
- بند اول: «مسلوب الاختیار» یا «مسلوب الاراده»؟..... ۱۰۲
- بند دوم: بیان صحیح شرط و مانع..... ۱۰۳
- بند سوم: «موجب قصاص است» یا «جنایت عمدی است»؟..... ۱۰۵
- بند چهارم: عدم تعیین حکم اختلال نسبی اراده..... ۱۰۶
- گفتار سوم: تعزیر جانی مست و مستی در سایر جرائم..... ۱۰۸
- بند اول: نامشخص بودن میزان تعزیر جانی مست..... ۱۰۸
- بند دوم: عدم نیاز به ماده ۳۰۷..... ۱۱۰

۸ □ عوامل رافع مسئولیت کیفری در سنجۀ بایسته های تقنین

- بند سوم: ذکر حکم مستی در جرائم مختلف..... ۱۱۱
- الف- سب النبی ۱۱۱
- ب- حضور غیرمسلمان مست در معابر یا اماکن عمومی..... ۱۱۲
- پ- رانندگی در حال مستی ۱۱۳
- بند چهارم: مقایسه مواد ۱۵۴ و ۳۰۷..... ۱۱۳
- مبحث چهارم: خواب و بیهوشی..... ۱۱۵
- گفتار اول: جامعیت نگاه مقنن و اصلاح مقررات خواب..... ۱۱۵
- بند اول: وضع قاعده جامع در رابطه با خواب..... ۱۱۵
- بند دوم: اطلاق واژه خواب..... ۱۱۷
- بند سوم: تغییر از حصر به تمثیل..... ۱۲۰
- بند چهارم: تصحیح «قصاص نمی شود» به «مجازات نمی گردد»..... ۱۲۱
- گفتار دوم: قاعده گرایبی و قانون گذاری صحیح در مقررات خواب..... ۱۲۱
- بند اول: تعیین اصل کلی جنایت در خواب..... ۱۲۱
- بند دوم: ارتکاب جرم در حال بیهوشی..... ۱۲۲
- بند سوم: رفتار ارادی اولیه، مبنای عادلانه بودن مجازات..... ۱۲۴
- گفتار سوم: دوگانگی رعایت و عدم رعایت بایسته ها..... ۱۲۵
- بند اول: ذکر مناسب عنصر معنوی..... ۱۲۵
- بند دوم: تخصیص اقل..... ۱۲۷
- بند سوم: سودمندی یا زائد بودن ماده ۲۹۲..... ۱۲۸
- بند چهارم: مسئولیت مدنی مجرم خواب..... ۱۲۹
- فصل سوم: عوامل تام رافع مسئولیت کیفری از منظر بایسته های تقنین..... ۱۳۳**
- مبحث اول: جنون..... ۱۳۳
- گفتار اول: ماده ۱۴۹ از منظر بایسته های تقنین..... ۱۳۴
- بند اول: «جنون»، اصطلاحی نامناسب..... ۱۳۵
- بند دوم: تعریف یا عدم تعریف جنون..... ۱۳۶
- بند سوم: عدم تقسیم بندی جنون..... ۱۴۰
- بند چهارم: استفاده از واژه نامناسب در ماده..... ۱۴۳
- بند پنجم: تأدیب مجنون..... ۱۴۴
- گفتار دوم: ماده ۱۵۰ از منظر بایسته های تقنین..... ۱۴۴
- بند اول: تأمین اهداف قانون و اثبات جنون با بینه..... ۱۴۵
- بند دوم: تعریف حالت خطرناک..... ۱۴۸
- بند سوم: مدت نگهداری مجنون در مکان مناسب..... ۱۵۰

فهرست مطالب □ ۹

بند چهارم: اجرای مجازات بر مجنون؛ سودمند یا غیرعادلانه.....	۱۵۲
بند پنجم: تعقیب مجنون در جرائم حق الناسی، خردمندانه یا ناعادلانه.....	۱۵۴
مبحث دوم: صغر.....	۱۵۷
گفتار اول: تغییر لحن قانون گذار و ابهامات مقررات صغر.....	۱۵۸
بند اول: تغییر لحن قانون گذار.....	۱۵۸
بند دوم: معیار مسئولیت کیفری؛ بلوغ یا رشد جزایی!.....	۱۶۰
بند سوم: نابرابری در اعمال مجازات بر اساس جنسیت!.....	۱۶۴
گفتار دوم: جایگاه عدالت و سودمندی در مقررات صغر.....	۱۶۵
بند اول: تعارض و تفاوت در رشد.....	۱۶۵
بند دوم: تکرار سن بلوغ و حذف حکم به تنبیه بدنی کودک.....	۱۶۶
بند سوم: طفل یا نابالغ! دوگانگی در استفاده از اصطلاحات.....	۱۶۸
مبحث سوم: اکراه و اجبار.....	۱۷۱
گفتار اول: حذف اجبار و تفاوت عنف با اکراه.....	۱۷۲
بند اول: حذف اجبار از قانون.....	۱۷۲
بند دوم: تفاوت عنف با اکراه.....	۱۷۵
گفتار دوم: استثناء اکراه و اکراه در حدود.....	۱۷۷
بند اول: استثناء نمودن اکراه در قتل.....	۱۷۷
بند دوم: اکراه در حدود؛ ارجاعی بدون مقصد!.....	۱۸۰
نتیجه گیری و پیشنهادها.....	۱۸۳
نتیجه گیری.....	۱۸۳
پیشنهادها.....	۱۸۷
۱. تدوین کتاب راهنمای تقنین.....	۱۸۷
۲. آموزش نمایندگان.....	۱۸۸
۳. تشکیل نهاد ناظر.....	۱۸۸
۵. تعیین روش نسخ و بازنگردی در قانون.....	۱۸۹
۶. وضع قاعدهٔ عام رافع مسئولیت.....	۱۸۹
منابع و مأخذ.....	۱۹۱